

Novoteks

GLASILO DELAVSKEGA SVETA

LETO V. ★ 1964 ★ ŠT. 3

NOVOTEKS

glasilo delavskega sveta

Tekstilne tovarne

NOVOTEKS

Novo mesto

1964

Letnik V.

Št. 3 (42)

Marec

Izdaja:

delavski svet

Ureja:

uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Samo Medic

Naslov uredništva:

Novoteks, Novo mesto

Foersterjeva 10

telefon 21-030

Zunanja oprema:

Bojan Brovet

Tisk naslovne strani

In vezava

Valvasorjeva tiskarna

In knjigovoznica

Videm-Krško

Naklada:

870 izvodov

VSEBINA:

- Statut podjetja
- O delu občinske skupščine
- Kako smo gospodarili v letu 1963
- Nesreče pri delu v drugi polovici februarja in v prvi polovici marca
- Bolezenski izostanki v mesecu februarju 1964
- Mladina je delavna
- Med hrvaškimi partizani
- Naša kronika

STATUT PODJETJA

Zadnja seja upravnega odbora in zasedanje delavskega sveta sta bila namenjena predvsem predhodnemu sprejetju statuta, katerega osnutek je izdelala komisija, ki jo je imenoval delavski svet 27. avgusta lani.

Statut kot osnovni akt podjetja se bistveno razlikuje od naših dosedanjih pravil, saj določa glavne smernice notranjega pa tudi zunanjega življenja podjetja. Te smernice so v glavnem nakazane že v uvodnih določbah statuta. Tu so dobile svoje mesto tudi družbeno politične organizacije, kot je sindikalna organizacija, osnovna organizacija ŽK, aktiv ZB in mladinska organizacija. Pa tudi ostale organizacije, gasilci, avto-moto sekcija, blagajna samopomoči in sindikalno športno društvo, imajo v statutu svoje mesto.

V drugem poglavju statuta, ki govori o splošnih določilih, so podatki o podjetju, kdo zastopa in podpisuje podjetje, o obveščanju, poslovni tajni in zavarovanju podjetja.

Vsak delavec podjetja ima pravico, da je seznanjen z materialnim in finančnim stanjem podjetja. Določeni podatki pa se smatrajo za poslovno tajnost ter se izven podjetja ne smejo poročati. Statut določa, kateri podatki in dokumenti se smatrajo kot poslovna tajnost ter v katerih primerih in kdo jih lahko sporoča tudi izven podjetja.

Novost so tudi novi nazivi organizacijskih oblik znotraj podjetja.

Dosedanje ekonomske enote, kot so tkalnica, apretura itd., se v statutu nazivajo proizvodne enote, ker imajo svoj proizvodni plan, spremljajo in obračunavajo stroške enote ter samostojno razdeljujejo v enoti ustvarjene osebne dohodke.

Pomožne enote imenujemo dosedanje zunanje obrate. Delavci te enote delajo za potrebe proizvodnih enot.

Proizvodne in pomožne enote imajo svoj organ upravljanja - svet enote, zato jih imenujemo tudi samoupravne enote.

Delovne enote imenujemo tiste delovne skupine, ki so znotraj pomožne enote, proizvodnih enot in skupnih služb (uprave) in ki opravljajo dela, ki so med seboj ozko povezana. Take enote so n.pr. česalnica, predpriprava tkalnice, izšivalnica, strojna delavnica, računovodstvo itd.

Poslovni enoti pa sta prodajalna in menza podjetja, ki imata samostojen obračun poslovanja.

Tretje poglavje statuta govori o samoupravljanju podjetja, ki ga delimo na neposredno in posredno upravljanje.

Neposredno upravljanje se izvaja preko zborov enot, referendumov ter volitev v samoupravne organe, to je delavski svet, upravni odbor in svet enote.

Zbori enot se lahko sklicujejo po samoupravnih in delovnih enotah, izjemoma pa tudi po delovnih izmenah. Sklepi zbora so veljavni, če so sprejeti z dvotretjinsko večino.

Referendum se lahko izvede za podjetje kot celoto in se z njim odloča le o najvažnejših vprašanjih, ki so važni za razvoj podjetja. Referendum se izvede v pisni obliki ter morajo biti vsi delavci s predlogom, o katerem bodo odločali, dobro seznanjeni. Izid referendumov je za delavski svet obvezen.

Da bi delavski svet dobil mnenje kolektiva o določeni zadevi, lahko razpiše anketo. Rezultati ankete imajo samo posvetovalni značaj in za delavski svet niso obvezni.

Pri posrednem upravljanju, ki ga izvajajo delavci preko izvoljenih članov, razlikujemo organe upravljanja podjetja ter organe upravljanja pomožne enote in proizvodnih enot. Organi upravljanja podjetja so delavski svet, upravni odbor in direktor, organa upravljanja samoupravnih enot (proizvodnih enot in pomožne enote) pa sta svet enote in vodja enote.

Skupščina podjetja je zasedanje delavskega sveta, kadar mu prisostvujejo člani upravnega odbora in člani svetov samoupravnih enot. Skupščina nima pravice samostojnega odločanja, temveč ima le posvetovalni značaj. Razpravlja o perspektivnem programu, ustanovitvi, ukinitvi, združenju in odcepitvi poslovnih enot, o rekonstrukcijah in važnejših investicijah, o statutu in poslovni politiki podjetja.

Statut določa, da se v delavski svet voli na vsakih 25 zaposlenih delavcev po en član. Število članov določa delavski svet ob razpisu volitev. Mandatna doba članov delavskega sveta traja dve leti, vsako leto pa se voli polovica članov. Nihče ne more biti izvoljen v delavski svet dvakrat zaporedoma. Le v prvih volitvah po sprejetju statuta bomo volili vse člane delavskega sveta, toda mandatna doba polovice članov bo trajala le eno leto. Celoten delavski svet ali posamezni člani so lahko odpoklicani pred potekom mandata, če so izgubili zaupanje delavcev. Glasovanje za odpoklic je tajno ter poteka na podoben način kot volitve v delavski svet. Če se število članov delavskega sveta zmanjša za več kot eno tretino, se morajo razpisati nadomestne volitve.

Delavski svet izvoli na prvi seji po volitvah svojega predsednika in podpredsednika. Oba se izvoli za eno leto, lahko pa sta izvoljena dvakrat zaporedoma.

Statut določa tudi pravice, pristojnosti in dolžnosti delavskega sveta. Te so v glavnem iste kot dosedaj s to razliko, da imenuje direktorja na predlog razpisne komisije in ga tudi razrešuje, kar je bilo doslej v pristojnosti občinske skupščine. Delavski svet tudi vsaka štiri leta odloča o ponovnem imenovanju vodij sektorjev in strokovnih služb ter vodij samoupravnih in poslovnih enot.

Za proučevanje in izvajanje raznih zadev iz svojega področja imenuje delavski svet stalne komisije za dobo enega leta. Po potrebi pa lahko imenuje tudi občasne komisije, ki pa prenehajo takrat, ko so svoje delo izvršile.

Upravni odbor v okviru poslovne politike, ki jo določa delavski svet, upravlja podjetje. V upravni odbor se voli na vsakih loo delavcev en član. Direktor je po svojem položaju član upravnega odbora. Vsak izvoljeni član upravnega odbora ima svojega namestnika, ki zamenjuje člana v primeru, da je ta odsoten več kot dva meseca. Člane upravnega odbora voli delavski svet vsako leto, lahko pa so izvoljeni le dvakrat zaporedoma. Tudi člane upravnega odbora se lahko odpokliče pred pretekom mandata, če so izgubili zaupanje delavskega sveta. Upravni odbor izvoli svojega predsednika in podpredsednika. O svojem delu mora poročati delavskemu svetu.

Poleg pravic, dolžnosti in pristojnosti, ki jih je imel upravni odbor že do sedaj, odloča o ustanavljanju in ukinjanju delovnih mest, kar je bila do sedaj pristojnost delavskega sveta.

Direktor vodi poslovanje podjetja na podlagi sklepov in smernic, ki jih dajeta delavski svet in upravni odbor, ter zastopa podjetje. Pri svojem delu je samostojen in osebno odgovoren organom upravljanja podjetja in družbeni skupnosti. Imenuje ga delavski svet za čas, ki je določen z zakonom, in je lahko na podlagi razpisa ponovno imenovan. Pravice in dolžnosti direktorja so določene s splošnimi predpisi, statutom in drugimi akti, ki jih sprejemajo samoupravni organi podjetja. Za opravljanje pristojnosti in dolžnosti, ki spadajo v njegov delokrog, lahko pooblasti tudi druge delavce.

Samoupravne enote nimajo samostojnega obračuna, ker so v proizvodnji med seboj tehnološko povezane od začetka do konca proizvodnje ter se medsebojni obračun vrši po lastnih cenah. Samoupravne enote so med seboj enakopravne, sveti teh enot pa imajo 9 - 23 članov. V to število je všteti tudi vodja enote, ki je po svojem položaju avtomatično član sveta. Proizvodne enote volijo člane svetov in svojih enot; v svet pomožne enote pa se voli poleg članov iz te enote tudi po enega člana iz proizvodnih enot predilnice česane sintetične preje, tkalnice in apreture.

Volitve v svet enote, organi za izvajanje volitev in mandat članov sveta je enak kot pri delavskem svetu. Tudi predsednik in podpredsednik se volita za eno leto ter sta lahko izvoljena dvakrat zaporedoma.

Pristojnosti sveta so iste kot do sedaj, poleg tega pa ta še samostojno potrjuje norme za enoto ter določa ceni za normirana dela.

Tudi sveti enot imajo svoje stalne komisije, ki jih imenujejo za eno leto. Svet enote predilnica česane volnene preje ima poleg komisij, ki jih imajo ostali sveti enot, še komisijo za delovna razmerja ter požarnovarnostno in disciplinsko komisijo, ki so sicer komisije delavskega sveta.

Pravice, dolžnosti in pristojnosti vodje enote so ostale iste kot do sedaj.

Skupne službe (uprava) nimajo lastnega samoupravnega organa. Ker opravlja posle za podjetje kot celoto, za samoupravne organe in družbeno skupnost, so po samoupravni liniji vezane na upravni odbor in direktorja.

Članstvo v samoupravnih organih je častno, člani pa se morajo pri opravljanju svojih funkcij ravnati po svoji vesti v korist podjetja in družbene skupnosti. Za svoje delo so odgovorni le svojim volilcem.

Člani delavskega sveta, upravnega odbora in direktor so disciplinsko odgovorni občinskemu disciplinskemu sodišču. V času, ko traja njihov mandat, jih ni mogoče prestaviti na drugo delovno mesto, razen v izjemnih primerih, prav tako jim tudi ni možno odpovedati delovnega razmerja.

V četrtem poglavju govori statut o sredstvih podjetja, načrtovanju in poslovanju.

Vsak delavec podjetja, ki upravlja z družbenimi sredstvi, mora z njimi ravnati kot dober gospodar, jih čuvati in zanje skrbeti.

Čisti dohodek, ki ga podjetje ustvarja, se s pravilnikom o delitvi čistega dohodka deli na osebne dohodke in sklade podjetja. Ti skladi so namenjeni za razširitev podjetja ter zadovoljevanje skupnih potreb, kot so gradnja stanovanj in drugih objektov družbenega standarda, dotacija poštenskim domovom, menzi podjetja, neobvezne zdravstvene preglede delavcev itd.

V rezervnem skladu zbira podjetje sredstva za kritje poslovnih izgub, za pokrivanje neamortizirane vrednosti prodanih, odstranjenih ali uničenih osnovnih sredstev in za izplačilo osebnih dohodkov v primeru, da podjetje trenutno nima na tekočem računu dovolj sredstev za izplačilo. V ta namen porabljena sredstva rezervnega sklada pa je treba vrniti.

Statut določa tudi, da mora podjetje imeti svoj perspektivni program razvoja, s katerim si za daljše obdobje načrta razvoj podjetja. Na podlagi perspektivnega programa se izdelujejo letni gospodarski načrti, ki se zopet dele na operativne načrte po sezonah in mesecih. Operativni načrti posameznih enot morajo biti med seboj vsklajeni, da se proizvodnja nemoteno odvija.

Peto poglavje statuta določa, da se celotni dohodek, dohodek in čisti dohodek ugotavlja za podjetje kot celoto.

Čisti dohodek razdeljuje delavski svet na podlagi pravilnika o delitvi čistega dohodka in v skladu s poslovno politiko podjetja in družbeno-politične skupnosti (občine), pri tem pa mora skrbeti, da se izloča sredstva za osebne dohodke v odvisnosti z doseženimi proizvodnimi uspehi enote in podjetja. Prav tako mora skrbeti, da se izločajo potrebna sredstva za poslovna vlaganja, družbeni standard in večanje rezervnega sklada.

Osebni dohodek se ugotavlja na podlagi pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, pravilnika o normah in pravilnika o kvaliteti s težnjo, da se osebni dohodki razdeljujejo med delavce po vložnem delu.

Šesto poglavje statuta določa, da se podjetje deli na tehnični, finančni, nabavni, prodajni in splošni sektor ter službo načrtovanja in analiz. Določene so tudi naloge, ki jih imajo ti sektorji, in odgovornosti vodij sektorjev.

Poslovne enote prodajalna in menza, ki so v sklopu podjetja, so samostojne. Organ samoupravljanja predstavlja zbor delavcev, ki ima vse pristojnosti kot delavski svet in upravni odbor, ter vodi poslovne enote. Zbor delavcev izvoli iz svoje srede predsednika zbora. Predsednik se voli za dve leti in ne more biti izvoljen dvakrat zaporedoma. Za volitve in delo zbora veljajo smiselno ista določila kot za delavski svet.

Sedmo poglavje statuta govori o medsebojnih delovnih razmerjih ter določa okvirna določila, ki so važna za ta razmerja. V statutu so določene glavne pravice in obveznosti delavca in podjetja, medtem ko bo podrobnosti urejal pravilnik o medsebojnih delovnih razmerjih. Delovni čas ureja delavski svet, ki mora stremeti, da se čim prej uresniči določilo naše ustave, da se uvede 42.urni delovni teden.

Nadalje določa statut postopek za sprejetje ali spremembo statuta in ostalih splošnih aktov podjetja. Določa tudi, katere splošne akte, ki so važni za podjetje, mora delavski svet sprejeti.

Deveto poglavje določa, da podjetje sodeluje z občino enakopravno pri reševanju vprašanj, ki jih narekuje skupna korist. Samoupravni organi morajo obravnavati priporočila občinske skupščine ter tudi poročati, kakšna stališča so zavzeli do priporočil.

V zadnjem poglavju določa statut, da je treba v roku enega leta vskladiti vse splošne akte z določili statuta. Prav tako je treba najkasneje v enem letu obstoječo organizacijo in poslovanje podjetja vskladiti z organizacijo, ki jo določa statut.

Z manjšimi popravki in dopolnitvami je delavski svet osnutek statuta sprejel. Statut bo začel veljati, ko ga bo obravnavala občinska skupščina Novo mesto in ko ga bo dokončno sprejel delavski svet podjetja.

Jože Udovič

O DELU OBČINSKE SKUPŠČINE

Odborniki obeh zborov občinske skupščine so razpravljali na eni izmed svojih sej o izvršenem planu za leto 1963 in o družbenem planu in proračunu občine Novo mesto za leto 1964.

Program razvoja občine Novo mesto je predvideval dvig celotne proizvodnje in storitev v primerjavi z letom 1962 za 22 %. Nakazane smernice v programu razvoja so bile v pretežni meri izpolnjene. Tako je gospodarstvo kot celota doseglo letni plan s 102,3 %, od tega v družbenem sektorju s 103,8 %, v zasebnem pa s 95,6 %.

V negospodarski dejavnosti, predvsem na področju komunalne dejavnosti ter deloma tudi šolstvu in zdravstvu, pa ni bilo možno doseči celotnega planiranega razvoja, kar predvidena finančna sredstva niso dotekala pravočasno in v predvideni višini.

Tudi letošnji družbeni plan in proračun občine Novo mesto predvideva, da bodo gospodarske organizacije dvignile raven svoje proizvodnje in storitev in da se bo v primerjavi z letom 1963 dvignil obseg celotne proizvodnje in storitev:

- v družbenem bruto proizvodu za	17,2 %
- v družbenem proizvodu za	15,8 %
- v narodnem dohodku pa za	16,6 %

Nakazane so bile tudi smernice in naloge, katere se naj upoštevajo pri nadaljnjem delu:

- v industrijski proizvodnji naj se v večji meri upošteva gospodarsko koriščenje surovinskih pogojev in rezerv;
- več pozornosti je treba posvetiti v rašanju strokovnih kadrov in usposabljanju proizvajalcev na delovnih mestih;
- podjetja naj posvetijo veliko pozornosti ureditvi komercialnih služb, ker je to osnovni pogoj za uspešno poslovanje in dobro poznavanje domačega in inozemskega tržišča;
- čim bolj je treba povežati izvoz v industriji, kmetijstvu in gozdarstvu;
- še nadalje je treba kr. piti v podjetjih delavsko samoupravljanje;
- proučiti in pripraviti je treba vse potrebno za prehod na 42-urni delovni teden; v tej zvezi pa se mora predhodno izdelati ustrezne analize.

Povečanje proizvodnje v industriji se predvideva v letu 1964 za 29,5 % v primerjavi z letom 1963. To povečanje temelji predvsem na novih zmogljivostih, in to v NOVO-TEKSU, v NOVOLESU, v Industriji motornih vozil Novo mesto ter v novozgrajenem obratu KREMEN - tovarna ravnega stekla. Nadalje še v obratih ISKRE v Šentjerneju in Žužemberku.

V nekaterih večjih industrijskih podjetjih pa je predviden sledeči razvoj:

- "Kremen", rudnik kremenčevega peska in ostalih nekovin, predvideva povečanje svoje proizvodnje na področju naše občine v primerjavi z letom 1963 za 6 %, ker bo začela obratovati že letos tovarna ravnega stekla. Podjetje kot celota obratuje namreč na področju 5 občin.
- Industrija motornih vozil namerava letos proizvesti približno 2.400 dostavnih avtomobilov KOMBI. Poleg tega bodo uvedli prodajo rezervnih delov in izvrševanje uslug v lastni servisni delavnici. Tako predvidevajo dvigniti vrednost svoje proizvodnje za 22 %.
- "Iskra", obrat v Žužemberku, predvideva v letu 1964 povečanje proizvodnje za 309 %.
- Obrat "Farmisa" - "Krka" v Novem mestu - ima v svojem planu povišati vrednost izgotovljenih izdelkov za 12,5 %.
- V "Novolesu" nameravajo proizvodnjo nekaterih artiklov povečati, drugih pa zmanjšati. V tem letu bodo namreč preselili obrat iz Novega mesta v Stražo.

Če sedaj še pogledamo, kako se je dvignila osebna potrošnja in družbeni standard, lahko ugotovimo, da so se življenjski stroški dvignili po statističnih podatkih v povpračju za 7 %, istočasno pa so se dvignili osebni dohodki v povprečju za 15 %. Iz tega lahko sklepamo, da so se povečali realni osebni dohodki zaposlenih za okoli 8 %. Osebna potrošnja se je povečala v letu 1963 za 6,8 % nasproti letu 1962.

V planu perspektivnega razvoja občine Novo mesto za razdobje 1961 - 1965 je bilo predvideno, da se bo povečala osebna potrošnja prebivalstva povprečno za okoli 9,2 % na leto. V zadnjih dveh letih so bila odstopanja, ki so nastopila zaradi zvišanja splošnih življenskih stroškov. Zaradi navedenega bo potrebno v letu 1964 posvetiti vso pozornost predvsem stabilnejšemu naraščanju realnih osebnih dohodkov.

Za družbeni standard je bilo vloženih v letu 1963 38 % več kot v letu 1962. Tako je bilo vloženih v stanovanjsko dejavnost 641 milijonov dinarjev, v prosveto in kulturo 119,6 milijonov ter v zdravstvo in socialno varstvo 275 milijonov.

Za dvig življenske ravni pa niso potrebni samo realni osebni dohodki temveč se morajo istočasno izpopolnjevati tudi ostale dejavnosti, kot stanovanjska, komunalna, kulturna, socialna dejavnost, trgovina ter storitvena obrt.

Na področju naše občine primanjkuje približno 1500 stanovanj. V petletnem planu občine za razdobje 1961 - 1965 je bilo predvideno, da se dogradi 610 stanovanj. Močnejša dinamika izgradnje je predvidena v letu 1964 in 1965, predvsem z zidanjem stanovanj za trg, ker ta vrsta gradnje povečuje ekonomičnost in skrajšanje časa gradnje. V letošnjem letu je predvideno, da bo vseljivih 150 stanovanj.

Odborniki so z zanimanjem razpravljali o družbenem planu in proračunu in stavili več predlogov, ki so bili potem tudi soglasno sprejeti.

S. B.

KAKO SMO GOSPODARILI V LETU 1963

Poslovanje v posameznem poslovnem letu se najverneje in najtočneje odraža v zaključnem računu. Med letom redno mesečno in tromesečno ugotavljamo stanje in gibanje sredstev ter dosežene rezultate poslovanja, vendar jih ne razčlenjujemo in ocenjujemo tako podrobno kot v poslovnem poročilu, ki je sestavni del zaključnega računa.

Iz poslovnega poročila za leto 1963 lahko razberemo naslednje:

I. GOSPODARJENJE S SREDSTVI

1. Osnovna sredstva

V tem letu se je močno spremenila struktura. Tako se je vrednost osnovnih sredstev povečala za preko 244 milijonov. Pri tem se je vrednost delovnih priprav (strojev) povečala kar za 190 milijonov, ostalo pa predstavljajo gradbeni objekti in druge stvari osnovnih sredstev. Vrednost odprodanih in razhodovalanih osnovnih sredstev pa je znašala po nabavni vrednosti 66 milijonov. Ob upoštevanju odpisov v višini vkalkulirane amortizacije se nam pojavi v primerjavi z letom 1962 indeks sposobnosti delovnih priprav 102. Primerjava z letom 1961 pa nam izkazuje indeks 97. Če upoštevamo, da je ta v letu 1962 (s temi podatki namreč razpolagamo) znašal v naši panogi za SFRJ 105, potem lahko trdimo, da smo z obnovo strojne opreme dosegli raven povprečne stopnje obnove v volnarski industriji. Povprečje vrednosti delovnih priprav v primeri s skupno vrednostjo osnovnih sredstev pa je ostalo nespremenjeno. Ker pa sorazmerno nismo povečali število zaposlenih, izkazuje indeks delovnih priprav na delavca v tem letu 113. Čeprav se izkazuje isti indeks tudi za leto 1962 nasproti letu 1961, pa vendar vsebinsko ni isti, saj je bila vrednost delovnih priprav leta 1962 povečana poleg nabav in izgradnje še po revalorizaciji, ki z obnovo nima nič skupnega. V letu 1961 je znašala stopnja sposobnosti delovnih priprav 59, leta 1962 pa 56 in se je zaradi zgoraj omenjenih investicijskih vlaganj v tem letu povečala kljub amortiziranju na 57. Vrednostna struktura delovnih priprav v celotnih osnovnih sredstvih pa znaša tudi v tem letu 65. Tako se povečana osnovna sredstva poleg nadaljevanja obnavljanja strojnega parka in graditve potrebnih objektov vplivala tudi na povečanje kapacitet. Tu naj omenim nove statve, ki so bile montirane v teku leta in so povzročile večjo proizvodnjo blaga, medtem ko sta bila predilna stroja usposobljena šele na koncu leta in na proizvodnjo v tem letu nimata vpliva.

2. Obratna sredstva

Povprečna razpoložljiva obratna sredstva so bila v tem letu višja za 22 %. Povišanje ne izvira iz poslovnega sklada ali posojil temveč začasnih kreditov, ki smo jih sproti po potrebi najemali. To pa nam je bilo omogočeno zaradi kreditne sposobnosti, ki smo jo obdržali s pravilno politiko delitve čistega dohodka, usklajenosti nabave s proizvodnjo in te s prodajo ter urejenosti knjigovodske službe. Pa tudi odnos do kupcev nam je omogočil stalno plačilno zmožnost in zaupanje banke. Torej smo se v tem letu brez težav in kakršnih koli zastojev zaradi pomanjkanja obratnih sredstev lahko vključili v novi sistem kreditiranja, ki bi nas v nasprotnem primeru lahko močno oviral in končno tudi vplival na rezultate poslovanja.

Obratna sredstva so bila v tem letu močno zasto-pana v zalogah surovin. To pa je bilo nujno z ozirom na porast cen v drugem polletju. S tako močnimi zalogami iz preteklega leta in dobavo v prvem četrtletju 1963 smo si v primerjavi z drugimi gospodarskimi organizacijami iste panoge zagotovili še dokaj zadovoljiv finančni rezultat. Od leta 1962, ko je znašala povprečna zaloga surovin 76 dni, so se zaloge v tem letu povečale na 104 dni. Povprečne zaloge vsega materiala pa so znašale 120 dni oziroma ob zaključku leta le še 112 dni. Na tako močno povprečje vplivajo predvsem zaloge barv (228 dni), režijskega materiala (264 dni), drobnega inventarja (1.823 dni) ter avtomobilskih gum (308 dni). Kljub povečanemu proizvodnemu programu in instaliranju novih kapacitet v tkalnici pa ni prišlo do bistvene spremembe v vezavi obratnih sredstev nedovršene proizvodnje in polizdelkov. Gre za povečanje za en dan, kar pomeni, da traja povprečni cikel proizvodnje od začetka prevzema materiala oziroma surovin iz skladišča do vskladiščenja gotovih izdelkov (preja, gotovo blago) 61 dni. Povprečne zaloge gotovih izdelkov so znašale 20 dni. Zanimivo pa je, da so se terjatve do kupcev v primeri z letom 1962 znižale povprečno za 9 dni, ob koncu leta pa celo na 17 dni. Takšno stanje dokazuje pravilno odločitev v pogledu prodajnih in plačilnih pogojev. Bistveno pa tudi vpliva v sedanjem sistemu obračun dohodka po plačani realizaciji na višino doseženih oziroma razpoložljivih skladov. Iz tega sledi jasna potreba nadaljnjega poslovanja in analiziranja trga, načina prodaje in plačilnih pogojev, prav tako pa tudi prilagajanje proizvodnje tem potrebam. V bodoče bo potrebno načrtovati takšno poslovno politiko, ki bo poleg vlaganj v osnovna sredstva morala zagotoviti tudi potrebna vlaganja v obratna sredstva.

3. Sredstva skupne porabe

Gradbeni objekti so se v tem letu povečali za preko 140 milijonov, obratni in poslovni inventar pa za 18 milijonov. V teh zneskih sta v glavnem zajeta dva 20-stanovanjska stolpiča in dvoje stanovanj v Metliki. Poleg tega pa so se denarna sredstva tega sklada trošila še za odplačilo anuitet, stroške osebja in vzdrževanje ambulant, regresiranje penzionarstva počitniškega doma, članarine (neobvezne), za dotacije sindikalnim podružnicama, otroškimi vrtcem, kinu Krki, osnovnim šolam, društvom in organizacijam, za izgradnjo bolnice, občini Metlika, za pomoč ponesrečencem ob potresu v Makarski in Skopju, posojila delavcem za gradnjo stanovanj, za večja popravila stanovanjskih hiš, razvitje gasilskega prapora, za razsvetljavo itd.

II. PROIZVODNJA IN PROIZVODNOST

Plan proizvodnje je bil po posameznih oddelkih izvršen takole:

- mikana preja	114,44 %
- česana preja	102,50 %
- votki	124,90 %
- česane volnene tkanine	128,16 %
- sintetične tkanine	86,93 %
- skupno tm	118,45 %
- skupno m ²	119 %

Če primerjamo doseženo proizvodnjo z ono iz leta 1962, pa ugotavljamo, da znaša povečanje proizvodnje česane preje 4,43 %, votkov 32,09 %, tkanin pa v tm za 26,82 % oziroma v m² za 27,59 %. Skromno povečanje izkazuje torej le česana preja, na kar so v tem letu vplivali objektivni pogoji (urejanje klimatskih naprav). Veliko bolj zanimivi pa so podatki o doseženi proizvodnosti, ki jo računamo tako, da v predilnicah upoštevamo spredeno količino na uro, v tkalnici votke na uro in v apreturi metre na uro. Če tako dobljene podatke posameznih oddelkov za leto 1963 primerjamo z onimi iz leta 1962, lahko ugotovimo stopnjo dosežene proizvodnosti. Tako je ugotovljeno povečanje proizvodnosti za predilnico mikane preje za 11,9 %, kar je z ozirom na zastarelost strojne opreme naravnost zavidljivo. Nekoliko slabša pa je bila v tem letu proizvodnost predilnice česane preje. Zaradi objektivnih pogojev, ki so nastali s premestitvijo strojev v pripravo tkalnice in zaradi zakasnelega prejema predilnih strojev je proizvodnost v tem letu celo v malenkostnem padcu. Znižanje proizvodnosti za 2,56 % je v glavnem posledica skrajšanja števila zaposlenih v času od maja do decembra, ko so bili montirani predilni stroji, pa tudi urejanje prostorov in klimatskih naprav ni pospeševalo proizvodnosti, ampak jo je kvečjemu zaviralo.

Omenjena premestitev strojev pa je v tem letu tudi vplivala na rezultat proizvodnosti tkalnice. Kot smo že omenili, primerjamo tu votke z vloženimi urami tkalnice in priprave, v kateri se je število zaposlenih močno povečalo. Zaradi tega se je tu proizvodnost povečala le za 1,47 %.

V oddelku oplemenitilnice pa lahko ugotovimo povečanje kar za 14,67 %.

III. KAZALCI POSLOVNEGA USPEHA IN DELITVE

Plan realizacije po izdanih računih je bil presežen za 5,7 %, po plačani realizaciji pa kar za 11,1 %. V primerjavi z letom 1962 se je fakturirana realizacija povečala za 11,9 %, celotni dohodek po plačani realizaciji pa za 18,3 %.

V doseženi strukturi realizacije se že v celoti kaže rezultat specializirane proizvodnje v korist česanih tkanin. Prav tako pa je v tem letu bistveno porastla proizvodnja in s tem tudi realizacija sintetičnih tkanin. Zaradi

take usmeritve je bila proizvodnja mikane preje namenjena v celoti za prodajo. Že v analizi obratnih sredstev prikazane rezultate potrjuje struktura realizacije kot pravočasno reagiranje na potrebe tržišča. Kljub temu je s stališča potrebne akumulacije družbe in podjetja in pa porasta cen surovin nevzdržno omejevanje in zadrževanje prodajnih cen po zveznem uradu za cene na osnovi prejšnjih pogojev poslovanja. To dokazuje še posebej analiza prodajnih cen preje, ki se od leta 1959 niso spremenile.

Tudi prodaja ostankov je z ozirom na doseženo kvaliteto v proizvodnji skladna s povečanim obsegom proizvodnje. Višina bonifikacij je prav tako odraz politike prodaje, čeprav zaznamujemo od leta 1962 porast le-teh za preko 120 milijonov. V porastu pa niso bonifikacije iz naslova prodaje ostankov pač pa kasaskonti in še posebej rabati. Porast koriščenih kasaskontov s strani odjemalcev je rezultat hitrejših plačil, kot smo že omenili pri obratnih sredstvih. Povečanje rabatov za preko 85 milijonov pa je nujna posledica spremenjene strukture prodaje v korist grosistov, kar pa ni pospeševalo toliko podjetje kot združevanje trgovine na drobno z grosističnimi podjetji. To nam potrjuje dejstvo, da se je prodaja v korist grosistov povečala vrednostno od leta 1962 za 46 %, medtem ko se je prodaja detajlistom zmanjšala za 34 %.

Močno v porastu pa je tudi prodaja blaga konfekcijskim podjetjem tako za potrebe domačega tržišča kot za izvoz. Do leta 1963 smo imeli vedno izrazito mrtvo sezono v pogledu prodaje oziroma izdobav v poletnih mesecih. S spremenjeno strukturo proizvodnje v korist sintetičnih tkanin pa vidimo, da je realizacija bolj enakomerna, tako da je le mesec julij bil v realizaciji izpod 200 milijonov. Z ozirom na povečano količino proizvodnje se je realizacija v drugem polletju dvignila, izrazito visoka pa je bila v mesecu oktobru, saj je bila prvič v času obstoja našega podjetja dosežena s preko 500 milijoni. Po posameznih republikah pa se je realizacija v primerjavi z ono iz leta 1962 povečala takole: v Sloveniji za 13,9 %, Hrvaški za 30,51 %, Črni gori za 63,17 %, Srbiji za 18,47 %, Bosni in Hercegovini za 104,18 % ter Makedoniji za 100,60 %. Kljub temu pa še vedno v absolutnem znesku prednjači Slovenija.

Število in vrednost dobropisov za vrnjeno ali reklamirano blago pa je z ozirom na količino in vrednost prodanega blaga zelo nizka, saj n.pr. vrednost reklamiranega blaga ne znaša niti en milijon dinarjev.

Porast dohodka za 18,3 %, pa čeprav po plačani realizaciji, je skladen s povečano kapaciteto tkalnice in spremenjeno strukturo proizvodnje v korist česanih in sintetičnih tkanin. Prav tako pa na višino celotnega dohodka, to je na delno znižanje, vpliva povečana prodaja konfekcijskim podjetjem in zmanjšana prodaja česane preje.

Stroški poslovanja so v tem letu naraščali nekoliko hitreje kot celotni dohodek. Tako znaša skupen porast vseh stroškov 22,7 %. Kot že omenjeno, gre predvsem za zvišanje cen surovin, ne da bi imeli v tem letu kakršno koli možnost vskladiti ta porast s prodajnimi cenami preje oziroma blaga.

Stroški amortizacije so se zvišali za 16 milijonov, kar je posledica omenjenega povečanja osnovnih sredstev v teku leta. Poseben vpliv na zvišanje stroškov amortizacije pa je imela tudi revalorizacija osnovnih sredstev, ki je bila izvršena ob koncu leta 1962.

Zaradi prej omenjenih sprememb v osnovnih sredstvih so se povečali tudi vkalkulirani stroški investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev, čeprav za leto 1963 ni bila spremenjena stopnja. Spremenjena stopnja v tem letu se bo v smislu predpisov uporabljala šele za leto 1964. Stroški za reklamo, propagando, udeležbo na sejnih in modnih revijah ter reprezentanco so v primerjavi z onimi iz leta 1962 v porastu za 32 %, kar ne gre na račun večkratnega razstavljanja ampak na račun podražitve tovrstnih uslug. Izredni stroški, ki so se v tem letu tudi občutno povišali, se nanašajo v glavnem na odpisane terjatve iz preteklih let.

Tako so se skupno porabljenega sredstva v letu 1963 povišala v primeri z letom 1962 za 23 %. Zaradi tega in preje omenjenih vplivov na višino celotnega dohodka, se je neto produkt zvišal le za 13,3 %. Omeniti je treba, da je neto produkt najvažnejši podatek, na osnovi katerega se z družbenega stališča presoja dejavnost in poslovanje nekega podjetja ter primerjajo podjetja iste panoge med seboj (v našem primeru predilnice in tkalnice volne). Izračunamo pa ga tako, da od celotnega dohodka (prodaja po plačani realizaciji + izredni dohodki) odštejemo porabljenega sredstva (material, usluge oziroma storitve, amortizacija, investicijska vzdrževanja osnovnih sredstev, reklama in reprezentanca, stroški prodaje in izredni izdatki). Zelo pomembna je primerjava neto produkta na zaposlenega, kjer ugotovimo porast nasproti letu 1962 za 5,1 %, nasproti letu 1961 pa celo za 23,8 %, medtem ko je v letu 1962 nasproti 1961 neto produkt v porastu za 17,8 %. Pa tudi nasproti angažiranim poslovnim sredstvom opazimo v letu 1962 porast za 9,9 %, leta 1963 upadanje za 11,6 %, medtem ko je neto produkt upadel v primerjavi z letom 1961 samo za 2,8 %.

Istočasno pa lahko tudi iz analize v poslovnem poročilu vidimo, da je celotni dohodek na delavca bil v tem letu v porastu za 9,6 %, nasproti letu 1961 pa celo za 15,7 %. V nadaljnji delitvi neto produkta (ki ga lahko imenujemo tudi narodni dohodek) lahko ugotovimo, da se je občutno (kar za 20 milijonov) povečal znesek obresti od poslovnega sklada. Za preko 7 milijonov pa se je znižal vodni prispevek, konkretno prispevek Vodni skupnosti Dolenjske, ki ji nismo plačali prispevka za 9 mesecev, ker v programu reorganizacije vodne

skupnosti (ureditev bršljinskega potoka) nismo našli ustreznega ekvivalenta za tako visok prispevek. Kljub sklepu upravnega odbora o nepriznanju in neopravičenosti povišanega prispevka zbornicam za približno 4 milijone pa smo z ozirom na zakonsko uveljavitev tega prispevka kot družbene dajatve bili primorani plačati celoten znesek 6,102.752 din. V tem letu pa mislim, da nam je vsem jasno, da ni bila dokazana koristnost podjetja za skoraj 200 % zvišanje prispevka.

Zaradi vsega dosedaj navedenega je porastel dohodek le za 7 % in gre tako v močan razkorak s porastom celotnega dohodka. Analiza posebnega obračuna za drugo polletje je še slabša in se v poslovnem poročilu in sploh postavlja vprašanje ekonomike in vpliva samoupravnih organov pri neekonomskih pogojih poslovanja (centralizirana nabava surovin, odobranje prodajnih cen, odvzem akumulacije s prometnim davkom).

Delitev dohodka je v zaključnem računu izvršena skladno s predpisi, ki veljajo za to leto. Zaradi tega je poleg prispevka iz dohodka v višini 15 % obračunan in odveden tudi prispevek od izrednega dohodka, o katerem je bilo že dovolj povedanega in napisanega. Omeniti je vredno le še to, da znaša celotni ta prispevek le dva milijona manj kot redni. Tako znaša skupen delež skupnosti, ne računajoč prispevke na osebne dohodke v tem letu, 21,8 % več od leta 1962, medtem ko se je delež podjetja povečal le za 3 %. Od tega pa seveda zavisi višina čistega dohodka. Ekonomski rezultati poslovnega uspeha se torej ne odražajo v istem sorazmerju pri čistem dohodku in njegovi delitvi. Tako je znašalo razmerje med osebnimi dohodki in skladi v letu 1962 56,3 : 43,7, v letu 1963 pa 61 : 39.

Po pravilniku o delitvi čistega dohodka so se osebni dohodki v tem letu gibal skladno z doseženimi rezultati posameznika na delovnem mestu z uspehom ekonomske enote in uspehom cellega podjetja. Zmanjšanje skladov v strukturi delitve čistega dohodka sicer kaže navidezno poslabšanje politike delitve. Z ozirom na že omenjene neskladnosti pogojev poslovanja, na katere kolektiv ne more vplivati, ter porast proizvodnosti in smernice družbenega plana in končno tudi zvišanje življenjskih stroškov, pa je takšna delitev tudi utemeljena. Skladno s tem so se povprečni osebni dohodki na delavca v primerjavi z onimi iz leta 1962 povišali za 14,7 %, nasproti onim iz leta 1961 pa kar za 49,8 %. Ob upoštevanju statističnih podatkov, po katerih so se življenjski stroški v SRS v tem letu zvišali za 8 %, bi lahko ugotovili, da so se realni osebni dohodki zvišali za 7,7 %, kar bi bilo v skladu s smernicami družbenega plana. Kljub temu pa lahko upoštevamo, da je bila inflacijska stopnja v tem letu višja in je zaradi tega vprašanje, koliko so se zvišali realni osebni dohodki in če niso bili celo v upadanju. Iz raznih vzrokov, ki smo jih že omenili, so se torej znižala sredstva za sklade, tako da znaša indeks letih na delavca v primer-

javi z letom 1962 samo 82,4 %. Masa skladov, ustvarjenih v tem letu, pa bo zadoščala le za odplačila investicijskih posojil za osnovna in obratna sredstva ter sredstva skupne porabe. Ostanek skladov skupno s tekočo amortizacijo leta 1964 pa ob skrajni štednji investicijskega dinarja zagotavlja izvedbo investicij, ki so predvidene za leto 1964.

Franjo Švent

NESREČE PRI DELU

v drugi polovici februarja in
v prvi polovici marca 1964.

20. februarja se je ponesrečil pri delu Julij Novak, strojni ključavničar.

Imenovani je obdeloval komad železa na veliki brusilni plošči v mehanični delavnici. Pred brušenjem je vzel zaščitna očala, vendar ni pogledal, če so očala v redu ali ne. Med delom mu je drobec brusilne plošče zletel v levo oko ter mu ga lažje poškodoval. Šele tedaj je opazil, da na levi strani očal manjka zaščitno steklo. Pri ugotavljanju vzroka poškodbe je bilo ugotovljeno, da so bila omenjena očala izključena iz uporabe, vendar so iz neznanih razlogov spet prišla v uporabo.

6. marca se je ponesrečil pri delu Frano Hrovat, strojni ključavničar.

Imenovani je na primežu s kladivom obdeloval del tkalskega stroja. Ko je hotel obdelovani komad s kladivom zakriviti, ga je pritisknil z levo roko na primež, kjer pa se mu je nenadoma izmaknil. Pri tem se je udaril po prstu leve roke in si ga lažje poškodoval.

Pri ugotavljanju vzroka poškodbe je bilo ugotovljeno, da je omenjeni hotel delo čim prej dokončati ter je zaradi tega hitel. Istočasno je bilo ugotovljeno, da je bil primež za tako obdelavo previsoko nameščen.

6. marca se je ponesrečila pri delu Slavka Mrkšič, previjalka preje.

Imenovana je snemala s sodelavko polne kopse s sukalnega stroja ter jih zlagala v za to določen zaboj. Nenadoma pa je sodelavka porinila

zaboj naprej ter s spodnjim delom zaboja udarila imenovano v prst na desni nogi ter ji ga lažje poškodovala.

12. marca se je ponesrečil pri delu Alojz Rifelj, pralec blaga.

Imenovani je prišel iz obrata apreture v predilnico mikane preje, da bi tu pomagal pri raznih delih. Istega dne je bil tudi poslan v mešalnico volne, da bi s sodelavcem pripravil in očistil stroj za mešanje volne. Med čiščenjem stroja je prijel za pogonski jermen, da bi ročno obrnil glavni boben na stroju ter ga očistil z druge strani. Med obračanjem pa mu je prišel prst desne roke med jermen in jermenico ter mu ga poškodoval.

Pri ugotavljanju vzroka poškodbe je bilo ugotovljeno, da imenovani ni poznal dela, pri katerem se je ponesrečil, prav tako pa tudi ni bil poučen, kako mora delo opravljati.

18. marca se je ponesrečil pri delu Franc Kuplenik, mazadž strojev v tkalnici.

Imenovani je med mazanjem tkalskega stroja preveč namazal ležaj vzvratnega hoda. Ko je vzdrževalec strojev to opazil, mu je naročil, da mora odvečno maščobo obrisati, ker bi v nasprotnem primeru lahko prišlo do okvare stroja. Med brisanjem pa mu je prišel prst na levi roki med kolesa vzvratnega hoda ter mu ga poškodoval.

Pri ugotavljanju vzroka poškodbe je bilo ugotovljeno, da je omenjeni imel pri tem delu premalo izkušenj, saj je to delo opravljal komaj nekaj dni.

Mirko Jakša

BOLEZENSKI IZOSTANKI V MESECU FEBRUARJU 1964

Naslednja tabela bo prikazala bolezenske izostanke v mesecu februarju 1964 v primerjavi z mesecem februarjem 1963.

Oddelki	Februar 1963				Februar 1964			
	Štev. vseh boln. dni	% na del. dni	Štev. boln. dni brez porod. in nege druž. čl.	% na delov. dni	Štev. vseh boln. dni	% na delov. dni	Štev. boln. dni brez porod.	% na delov. dni
Uprava	108	6,60	84	5	95	4,52	70	3,33
Tkalnica	403	6,29	207	3,31	586	8,19	420	5,87
Predil.	56	2,95	56	2,95	153	7,86	103	5,28
Apretura	243	9,92	207	8,45	190	7,16	159	6
Zun. obr.	18	1,56	18	1,56	114	8,94	114	8,94
Metlika	231	4,41	163	3,11	294	5,65	94	1,80
Skupaj	1.059	5,67	735	3,94	1.432	7,04	960	4,72

Iz tabele je razvidno, da se je stalež bolezenskih izostankov v februarju precej dvignil, in to za 3,94 % v februarju leta 1963, ter za 4,72 % v februarju leta 1964. Največ izostankov je bilo v zunanjih obratih, saj so se dvignili v primerjavi s februarjem lanskega leta skoraj za šestkrat, to je od 1,56 % na 8,94 %. Za zunanjimi obrati sledi obrat apreture s 6 % in obrat tkalnice s 5,87 %. Največji padec bolezenskih izostankov pa je bil v obratu Metlika, saj se je odstotek znižal od 3,11 % v februarju lanskega leta na 1,80 % v februarju letos.

Največ bolezenskih izostankov je bilo zaradi:

nesreč izven dela	116 dni,
nege družinskega člana	114 dni,
raznih ženskih bolezni	112 dni,
gripe	95 dni,
bolezni živcev	79 dni,
angine	56 dni itd.

Mirko Jakša

MLADINA JE DELOVNA

Še pred kratkim so o naši mladini govorili, da se ne zanima za delo v mladinski organizaciji in za tiste akcije, katerih bi se morala ravno mladina najštevilneje udeležiti. Na sestankih smo kritično ocenjevali delo mladinske organizacije, vendar se stanje ni izboljšalo. Ob koncu leta 1963 pa je mladina izvolila novo vodstvo. Takoj smo občutili nekakšno razgibanost. Mladina, ki do včeraj ni pokazala nobene volje za delo v organizaciji in za skupne naloge, je čez noč postala aktivna v organizaciji in na delovnem mestu.

Izkazalo se je, da je treba v mladini predvsem vzbuditi zanimanje za delo in ji nuditi možnost za uveljavljanje. V programu Zveze komunistov Jugoslavije piše med ostalim, da je temelj družbene vzgoje mladine delo in da je pglavitna naloga odraslih, da razvijajo ustvarjalni odnos mladega rodu do dela. Danes vidimo, da je naša mladina od občnega zbora sem krenila z odločnimi koraki k višjim idealom in zato smo z našo mladino zadovoljni.

Novi mladinski upravi moramo nuditi vso pomoč pri izvrševanju nalog, tako da bo postalo letošnje leto leto preobrata, leto aktivnosti in delovnih uspehov. Do sedaj sta vse akcije mladinske organizacije vedno podprli sindikalna podružnica in uprava podjetja in upamo, da jih bosta v bodoče.

Takoj po občnem zboru smo opazili, da je razlika med mladinci proizvajalci in mladinci v pisarnah izginila. Na sestankih, kjer so obravnavali važne probleme, kot naloge za bodoče delo, statut podjetja, izobraževanje in drugo, je bila udeležba tako polnoštevilna, kot je bila včasih le na občnih zborih.

Prvo skupno akcijo je mladina izpeljala 29. novembra, ko je organizirala okrasitev vseh delovnih prostorov in izpisovanje parol. To delo so opravili izven delovnega časa. 28. novembra zjutraj, ko smo prišli na delo, nas je vsak prostor v oddelku pozdravil z zelenjem in s čestitkami k našemu največjemu prazniku. Proslava, katero je organizirala sindikalna organizacija tekstilne tovarne, je popolnoma uspela. Del programa, predvsem recitacije, pa je prispevala mladina.

Druga akcija je bila prva preizkušnja za uspešnost in privrženost mladine za skupno delo. Mladina je na enem izmed svojih sestankov sklenila narediti zimski izlet na Gorjance. Za izlet se je prijavilo 44 mladincev in mladink. Pri Miklavžu je bilo naročeno potrebno število kosil. Na izlet je mladina povabila tudi nekatere vodilne člane kolektiva, vendar se razen predsednika sindikalne podružnice ni vabilu nihče odzval. Dan pred izletom je pričelo močno snežiti

ter je snežilo vso noč, tako da smo se že bali, da bo sneg preprečil ta izlet. Vendar se je na zbirališču zbralo toliko mladincev in mladink, da smo jih komaj strpali na kamion. Da bi ne prezebali, smo razdelili trenirke in odeje ter krenili v snežno jutro. Na kamionu je iz mladih grl donela pesem in kaj hitro smo se pripeljali do "tovarne", od koder smo preostalih 8 km, kolikor jih je bilo še do Miklavža, pa hodili peš. Nato smo poslali kamion še po mladino iz obrata II v Metliki. Mladina iz obrata I je namreč ugotovila, da se z mladino iz obrata II. sploh ne pozna, zato je sklenila, da jo povabi kot goste na izlet, da tu izmenjajo izkustva in probleme, na katere pri svojem delu naletijo ter da jih skupno rešijo. V veselem razpoloženju sta obe skupini skoraj istočasno prispeli do Miklavža, kjer je oskrbnik doma že pripravil topel čaj. Po pozdravu predsednika mladinske organizacije obrata I tov. Pavlinove in predaji spominkega daru mladini obrata II je mladina poslušala dve predavanji, in sicer o medsebojnih odnosih in o vlogi mladine pri izgradnji socializma. Po končanem predavanju je par besed spregovoril še predsednik sindikalne podružnice obrata I in nakazal mladini pot za skupno delo obeh mladinskih organizacij. Po službenem delu smo se okrepčali, zapeli in se zavrteli ter v dobrem razpoloženju s kamionom, ki nas je čakal pri krvavem kamnu, krenili proti domu. Zapeljali smo mladino iz Metlike domov, tam pa nam niso dovolili, da gremo takoj nazaj in so nas lepo pogostili. V prijetnem razpoloženju sta minili dve uri. Nato smo se poslovili in se odpeljali preko Gorjancev domov.

To srečanje obeh mladinskih organizacij je pokazalo, da so takšni izleti zelo zaželeni. To ni bil samo izlet, to ni bila samo zabava, to je bil delovni sestanek, na katerem je bilo izgovorjenih nič koliko misli o skupnem delu, o proizvodnih odnosih in drugih stvareh.

Tudi ob zaključku starega leta je mladina organizirala okrasitev vseh prostorov v tovarni, deset dni pozneje pa je pripravila praznovanje Novega leta v prostorih obrata družbene prehrane. Tudi ta akcija je uspela. Dvorana je bila nabito polna, mladinski orkester pa je do jutra vabil člane kolektiva k plesu. Mladina je pripravila tudi program, ki je nadvse uspel.

V mesecu februarju je naša tovarna sprejela v goste komunistično mladino Italije iz Trsta. Tudi tokrat je naša mladina skupno z upravo podjetja priredila sprejem gostov, ki je z domislicami mladinske organizacije dobro uspel, tako da so predstavniki komunistične mladine odpotovali od nas polni najlepših vtisov.

Naši mladinci in mladinke pa so pomagali tudi pri organizaciji krvodajalske akcije. Do sedaj se je že 40 mladincev in mladink zglasilo v transfuzijski postaji, to pa še ni končna številka, ker se akcija še nadaljuje. S pravilnim tolmačenjem je mladina doumela to nadvse humano akcijo.

8. marec - dan žena - je bil letos ravno na nedeljo. V soboto so bile vse žene in vsa dekleta v podjetju pogoščena. Mladina pa ni bila s tem zadovoljna, ker je menila, da kruh in pečenka ne odtehta pomena proslave mednarodnega praznika žena. Zato je pripravila v nedeljo proslavo s programom, pozneje pa pogostitev vseh prisotnih žensk. Ta akcija je pokazala, da je naša mladina izbrala pravo pot, to smo razbrali tudi iz referata, ki ga je predsednica mladinske organizacije imela na začetku proslave.

Zadnja akcija, ki jo je mladina izvedla, pa je bila pomoč pri sortiranju osnutka statuta. Kompletiranje 800 izvodov statuta, od katerih je imel vsak 79 strani, je delo, ki zahteva dosti časa. Delo je prevzela mladina in ga kot prostovoljno akcijo tudi izvršila. Več kot 30 mladincev in mladink se je lotilo dela, ki je bilo kmalu dokončano.

V tem kratkem času je mladina dokazala, da je sposobna za skupne akcije, samo znati jo je treba za delo pridobiti in navdušiti. Predsednici naše mladine je to uspelo. Ko sem kot opazovalec pri vseh teh akcijah gledal našo mladino, sem videl, da se delovna mladina dobro ujema z mladino, ki ni v neposredni proizvodnji, in da je med njimi tisto pristržno vzdušje, ki zagotavlja uspeh v vseh akcijah, ki se jih bo mladinska organizacija lotila.

Kakšen pa je program naše mladine za bodoče delo? Na mizi pri vratarju sem zasledil dve prijavi. Na eni se je preko 30 mladink prijavilo za kuharski tečaj, na drugi pa se mladinci in mladinke prijavljajo v fotografski krožek.

V razgovoru s predsednico mladine sem razbral željo po izobraževanju. Pokazala mi je potrebo po predavanjih o stroki, o higieni žena, o negi dojenčka in prvi pomoči, potrebo po organiziranju delovnih sestankov z izleti, kot je bil na primer izlet na Gorjance, ter potrebo po povezavi z mladino iz obrata II ali drugimi podobnimi obrati in podjetji. Organizacija proslav in izletov pa zahteva precej dela in organizacijskih sposobnosti, katerih pa mladina sama ne bo zmogla, zato je dolžnost nas vseh, da ji pomagamo pri njenem delu.

Danilo Kovačič

MED HRVAŠKIMI PARTIZANI

V uspešnih borbah v Vivedini januarja 1943 je Gubčeva brigada zaplenila na Konjarič vrhu italijanski težki mitraljez "Breda". Italijanom pa je uspelo, da so ga onesposobili. Zato so me poslali z njim v Sošice v Žumberku, kjer je imel štab Žumberskega področja za tedanje čase dobro opremljeno delavnico. Ko sem mitraljez popravil, sem moral še dalje ostati v Sošicah, da sem popravljal še drugo orožje brigad, ki so takrat operirale v Žumberku, Beli krajini in na drugi strani Gorjancev.

Nekega dne sem zvedel, da iščejo prostovoljce, ki bi odšli na tankovski kurz v glavni štab Hrvatske. S tov. Janezom iz Tomšičeve brigade sva se odpravila v štab cone ter prosila, da naju puste na kurz. Komisar Rudi - Viktor Avbelj nama je dovolil.

Vsa srečna sva se javila v štabe Žumberskega področja. Tam naju je že čakala družba, ki je bila pripravljena za odhod v glavni štab Hrvatske. Tu sta bila dva tovariša v uniformah ustaških oficirjev. Zvedel sem, da sta pred par dnevi pobegnila iz Stojdrage in se javila partizanom. Rekla sta, da se jima je zagnusilo zverinsko klanje ustašev in da sta uvidela, da je le partizanska borba pravična. To sta bila zastavnik Drago in poročnik Grga. Tam je bil tudi Slovenec Ocvirk, ki je prišel pred par dnevi v partizane iz Zagreba. Čakali smo le še tovariša Rafota iz Metlike - borca Tomšičeve brigade.

Ker tudi drugi dan Rafota še ni bilo, smo se odpravili na pot brez njega. Hodili smo ves dan ter zvečer prispe- li v bližino Vinice. Tam smo v neki vasi prespali, zgodaj zjutraj pa smo se prepeljali preko Kolpe. Proti poldnevju smo se ustavili v Vukovi gorici, nato pa po daljšem počitku nadaljevali pot proti Bosiljevu. Tovariš Janez je pričel tožiti, da ga vedno bolj boli noga, v katero je bil ranjen. Poti v Bosiljevo pa ni hotelo biti konec. Ko smo srečali nekega kmeta, smo ga vprašali, kako daleč je še do Bosiljeva. Pogledal nas je ter nam dejal: "E, ima tako sat - sat i po." Ko smo hodili še debelo uro, vprašamo drugega kmeta. Tudi on nam je dejal, da "ima još sat - sat i po." Tudi tretji nam je po dobri uri odgovoril isto. Zato nismo spraševali več. Močno utrujeni smo zvečer prispeli v Bosiljevo. Janeza smo takoj poslali k zdravniku. Ta mu je odsvetoval, da nadaljuje pot, ker se mu je odprla rana na nogi. Po krajšem počitku, smo nadaljevali pot brez Janeza. Še v isti noči smo morali namreč prekoračiti železniško progo.

Pri počitku v Bosiljevem mi je kurir Mičo povedal, da nič kaj preveč ne zaupa Grgi in Dragu. Tudi do Ocvirka ni imel zaupanja. Dogovorila sva se, da bova ponoči, ko bomo počivali, izmenoma čula. Ker pa sem jaz moral oddati svojo

puško v štabu cone in sem imel le dve bombi, mi je Mičo posodil svojo pištolo. Tako sva bila izmenoma budna vse noči, dokler nismo prišli v Korenico.

Po skromni večerji je prišel vodič in odšli smo naprej. Proti polnoči smo srečno prekoračili zastraženo železniško progo. Ko smo prišli v neko vas par kilometrov od proge, smo legli k počitku. Z Mičem sva budno pazila na najjine sopotnike, ker je bil sovražnik v bližini. Toda zgodilo se ni ničesar.

Hodili smo že tretji dan. Zaradi sovražnika smo morali hoditi po skrivnih poteh čez hribe in po gozdovih. Vasi smo se izogibali. Šele zvečer smo se ustavili v neki vasi, kjer smo tisti dan prvič skromno jedli. Tam smo tudi prenočili.

Naslednji dan smo nadaljevali pot med mestom Slunj in Plaški ter prispeli do reke Drežice. Bili smo zelo lačni. Ves čas, ko smo bili na poti, smo jedli le enkrat ali največ dvakrat na dan. Nazadnje smo se pošteno najedli v Vukovi gorici.

Tovariš Oovirk, ki je v svojem nahrbtniku nosil neko reč skrbno zavito, nam je dejal, da bo tokrat on preskrbel dobro kosilo. Menili smo, da ima v nahrbtniku kakšno dobro jedačo. Ko pa je odvil dolg zavoj, smo razočarani opazili neke palice. S seboj je nosil ribiški pribor. V zavitku je imel polno umetnih muh, črvov in drugih priprav za ribolov. Posmehovali smo se mu, če misli, da je prišel v partizane na izlet. On pa se je dostojanstveno pripravljaj na ribolov. Mi smo ga lačni v dvomih opazovali. Lovil je že skoro eno uro, ujel pa še vedno ni nič. Ker smo bili lačni, sem se odločil, da žrtvujem eno od bomb. Naš ribič je hotel na vsak način, da on vrže bombo v vodo, češ da on že ve, kam je treba vreči bombo, da bo pobila čim več rib. Ko jo je vrge v vodo, je res kmalu po eksploziji priplaval na površje nekaj omamljenih rib. Uspelo nam je ujeti kake tri ali štiri, kar pa je bilo za našo lakoto veliko premalo. Zato sem se odločil in žrtvoval še zadnjo bombo. Uspeh je bil izreden. Nalovili smo rib, da smo jih konaj nosili. Kmalu smo prispeli do neke hiše, kjer so nam jih spekli. Ko smo se najedli, smo nadaljevali pot proti Mali Kapeli.

Spetoma smo videli vedno več požganih hiš in vasi. Bili so žalostni spomeniki ravnokar končane sovražne ofenzive. Zvečer smo prispeli do velike kmetije, ki ni bila požgana. V hiši in hlevu so bili nameščeni ranjenci, na skednju pa je bilo polno bolnikov, ki so imeli pegavi tifus. Ker v hiši ni bilo prostora, druge stavbe pa ni bilo daleč na okoli, smo se odločili in šli spat med "tifusarje".

Naslednje jutro smo nadaljevali pot preko Velike Kapele proti Plitvicam. Med potjo smo srečali polno "izbeglic", to je civilnega prebivalstva, ki se je umikalo z našo vojsko pred sovražnikom, sedaj pa so se vračali na svoje požgane in izropane domove. Ob poti smo videli veliko ljudi, ki so od lakote in izčrpanosti pomrli. Grozen je bil pogled na to trpljenje.

Prispeli smo do Plitvic. Začuden smo se spogledali. Nekdaj tako lep letoviški kraj je bil sedaj ena sama ruševina. V celem kraju ni bilo cele niti ene hiše. Okupator in ustaši so v svojem divjem besu vse požgali in porušili. Nekdaj asfaltirana glavna cesta je bila vsa razkopana in iz asfalta je rasla trava in plevel. Žalosten je bil pogled na nekoč tako krasno letovišče.

Po krajšem počitku smo se odpravili naprej. Bili smo lažni in izčrpani, saj smo hodili nepretrgoma že štiri dni, jedli nismo pa že več kot 24 ur. Nahrbtniki so bili težki kot svinec, čeprav so bili skoraj prazni. V njih smo imeli le malo perila in odejo.

Zvečer smo prišli v Korenico. To je bilo pred vojno malo mestece, ki pa je bilo takrat do tal porušeno in požgano. V celem mestu je bilo le par hiš, ki so ostale vsaj deloma cele. Javili smo se na komandi mesta. Tam smo zvedeli, da se glavni štab Hrvatske nahaja v Belih potokih na Plešivici. Komandantu smo povedali, od kje smo in koliko časa smo že na poti.

Ker so drugi že večerjali in jim ni nič ostalo, nam je komandant rekel, naj malo počakamo, da bomo dobili vsaj kruh, po katerega je poslal v pekarno. Ker tovarišev dolgo ni bilo nazaj, smo zaspali. Kmalu so nas zbudili ter nam dali kruh. Toda bili smo tako utrujeni, da nam ni bilo nič zanj. Želeli smo si samo spanca.

Drugo jutro smo vstali in pojedli kruh, ki nam je ostal od prejšnjega večera. Poleg kruha smo dobili tudi črno kavo, ki je bila narejena iz pražene koruze. Nato smo odšli proti Bjelim potokom. Ko smo prišli v vas Frkašič, je bilo tam precej partizanov. Že od daleč smo ugotovili, da se dogaja nekaj važnega. Ko smo prišli blizu, smo videli, da odkopavajo italijanski tank, ki je bil "zakamufliran" v kameniti ograji sredi vasi. Skrit je bil tako dobro, da ga sovražnik med ofenzivo ni našel. V vasi se je nahajala tudi komanda tankovske enote. Po pravkar končani ofenzivi so se zopet pričeli zbirati tankisti, ki so od vseh strani vleкли svoje tanke, ki so jih poskrili pred sovražnikom.

Ko smo prišli v sotesko, ki vodi proti Bjelim potoku, smo videli, kako so spuščali navzdol velik tank, ki

so ga zaplenili sovražniku. Ker je bila pot ledena, je tank večkrat zdrsnil s poti. Zato so za tank privezali veliko smreko, ki je zadrževala prehitro drsenje in tako so ga srečno spravili v dolino.

(se nadaljuje)

Jože Udovič

NAŠA KRONIKA

Poročil se je:

Janez Kastelic.

Novoporočencu želimo veliko sreče in zadovoljstva in najlepše čestitke !

Rodile so:

Milka Gril - dečka, Amaliya Pirnat - dečka, Jožefa Pilih - dečka in Katica Zvonkovič - deklico.

Mladim mamicam in novorojenčkom želimo veliko zdravja in najlepše čestitke !

V podjetje so prišli:

Anton Muc, Anton Štefanič, Franjo Čavlovič in Božidar Zupančič.

Novim članom našega delovnega kolektiva želimo mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva !

Podjetje so zapustili:

Ignac Červenko, Gabrijel Pust, Milan Jakše in Ivan Vatovec.

Dne 31.3.1964 je stanje zaposlenih 815. Od tega je 560 žensk in 255 moških.